

Kriptobiózis a budoárban

Interjú Karácsonyi Lászlóval

A Nyolcsházalékos harmadik emeletére már nem szűrődik fel az utca zaja. Állvány, festőbot, képek. A műtermi atmoszféra terpentines gőzét váratlan részletek metszik át: egy „szocreál babaházként” felcímkézett kartondoboz, egy frissen festett, kéklő velociraptor pajkos tekintete, pukifóliába csomagolt, hollandgalléros szörnyetegek. Miközben nézelődöm, a művész a medveállatokról mesél, pontosabban a kriptobiózisról, arról az állapotról, amikor egy élőlény saját alapfunkcióit megszüntetve kivonja magát az élők sorából, hogy aztán – a megfelelő körülmények beálltával – folytathassa földi létezését. A fogalom metaforának sem utolsó: mintha a mindenkori művésznek is hasonló szívóssággal kellene bírnia. Karácsonyi Lászlóval többek között az önkéntelenül bekattanó motívumokról és a képzőművészeti túlélés mivességéről beszélgettünk.

Tayler Patrick: Sokan hivatkoznak mostanság a gyermekkorra. Te ezt már évekként ezelőtti ars poétikád részévé tetted a „prehistorikus gyermekszoba” kifejezéssel. Aktuális ez a kérdéskör még számodra?

Karácsonyi László: A gyermekkori mániáim és félelmeim a mai napig felbukkannak a művészetemben, de ezek gyakran inkább popkulturális behelyettesítéseként, elidegenítő, ironikus gesztusokként bontakoznak ki. Az eredetileg Nemes Z. Márió által megfogalmazott „prehistorikus gyermekszoba”² helyett talán a Fenyvesi Áron által is használt „crazy pop” kezd fontossá válni.

Azt vettem észre egyébként, hogy a két gyerekelem növekedésével párhuzamosan egyre kevésbé dominál ez az interpretáció. Rettentően félős gyerek voltam, egy-egy rosszul időzített sci-fi- vagy horrorklasszikus – például az 1984-es *Szörnyecskek* – maradandó nyomot hagyott bennem, vagy az is, amikor apukám egyszer elmesélte nekem *A nyolcadik utas: a Halál* című filmet, amelyet csupán túlműködésre hajlamos képzeletemre hagyatkozva rekonstruálhattam. A saját fantáziám talán még félelmetesebb volt, mint a filmipar által megkonstruált rémálmok. Egyfajta ellenreakcióként a predátorokat, az alieneket, a szintén bizarr szájszervvel rendelkező medveállatokat és az egyéb szörnyeket mindig is a Szent György által legyőzött sárkánnyal hoztam átfedésbe. Több ilyen szobrot is csináltam

egy időben, de már 2003-ban is – amikor teljes lovagi páncélzatban védtem meg a diplomamunkáimat – ezzel a legendakörrel fonódtak össze nálam a gondolati szálak.

A másik meghatározó ősképműveimre Szent Antal megkísértése. De ezek inkább ráérzések, intuíciók. A műveimben nem a letisztított, konceptuális érveket szeretném elsősorban összhangba hozni. Tom Wolfe ezt elég lényegre törően fogalmazta meg: „Mások gondolkodnak, és a művészek hozzáfűznek néhány fakó vizuális lábjegyzetet [...]. Ahelyett, hogy a dolgokról alkotott látomásukat megfogalmaznák, a művészek már csak elméleteket illusztrálnak.”³ Nem a racionalitás diadala izgat, az önmagát dicsfénybe helyező, komoly művészet eszménye, hanem a különböző vizuális nyelvek szubverzív kifordítása, tehát végső soron a játékosság. Ez mint alapelv tulajdonképpen vissza is vezet a gyerekszobába. **TP:** Mi formálta benned ezt az attitűdöt? Vannak olyan képzőművészeti csoportosulások, alkotók, akik alakították a gondolkodásodat?

KL: Ebben a játékos szemléletben elsősorban a dadaista és a szürrealista művészek módszerei, a híres-neves boncaszalon történő találkozások jelentettek igazodási pontot számomra. Természetesen Goya egyes művei, a romantika tébolyult látomásai vagy akár Hieronymus Bosch és Lucas Cranach egyes festményeinek folyékony képzelet-

↑
KARÁCSONYI László: *Senex Domina*,
2020, olaj, vászon, 24,5×21 cm
Fotó: Lugosi Lugo László
A művész jóvoltából

világa is ide vágnak, akár a talán kevésbé ismert Zdeněk Burian cseh festőművész és illusztrátor dinoszauruszokat ábrázoló, „fotorealista” zsánerképei, melyek már nagyon korán megigéztek. Az első könyv, amit megvásároltam magamnak, Zdeněk V. Špinar *Élet az ember előtt* című kötete volt, amit szintén Burian illusztrált. Bár ez a kötet tu-

lajdonképpen a prehumánnal foglalkozott, egyes elméleti szakemberek a poszthumanizmussal is összekötötték képzőművészeti tevékenységemet.

Örülök, ha a munkáim valamilyen értelmezése lehetségessé válik, de számomra nem a teoretikus felcímkés az igazán izgalmas. A művészettörténeti hagyományokon belül is a határesetek foglalkoztatnak, azok az alkotók, akik sajátosan megkavarják a korstílushoz kapcsolódó elvárásainkat és kilógnak a korból. A mai napig az olyan tudományos-fantasztikus hírek dobnak fel, mint amit nemrég olvastam, hogy egy, a mai alligátoroknál kicsivel nagyobb, ezerlábú rovar lenyomatára bukkantak. Díszletfestőként pedig számtalan rokokó és barokk motívumot kell megfestenem, ez olyan tapasztalat, ami egészen tudathasadásos módon kúszik bele a műtermi munkásságomba, ahol szintén sokat foglalkozom ezzel az időszakkal, pontosabban ennek a stílusnak kifordításával; a "horrorokokó" soha nem létezett korszakába képzelve magam alieneket és más, sajátos esztétikával rendelkező entitásokat emelek ki eredeti kontextusukból. A habos-babos új környezet, a horror vacui módjára túldíszített, fülledt budoár legalább annyira „alien”, mint a maszkmesterek által összerakott szörnyek. A kettő együtt pedig kifejezetten katartikus tud lenni. A Budapest Horror-szcéna - fé-

lig-meddig létező - csoportosulása is ehhez a végletes esztétikai nyelvezethez kapcsolódik, tehát Szöllösi Géza, Gyórfy László, Kis Róka Csaba, Máriás István és a többiek. Velük többször is kiállítottunk, például a debreceni MODEM-ben megrendezett, *Halálos természet* (2013) című kiállításon, amelynek Hornyik Sándor volt a kurátora, és amely szép számban gyűjtötte össze azokat az alkotókat, akiket összefüggésben látok a saját munkásságommal.

TP: És globálisabb szinten?

KL: Szeretem például Viktor Safonkin disztópikus világát, Genieve Figgis elfolyósodott, naivista rokokóját, Andrej Dúbravský hernyóit, és követek vagy százötven művészt, rengeteg galériát, de nem tudok olyat nevet kiemelni most, akinél a jövő héten ne fedezhetnék fel egy esetleg még jobbat. Sajnos eléggé töröm az angolt, márpedig, ahogyan azt a horvát konceptuális művész, Mladen Stilinović ikonikussá vált művében megállapítja, aki nem beszél angolul, az nem is lehet művész,⁴ legalábbis globális viszonylatban kiesik a ringből. Egy időben engem is izgatott ez a mindent átható angolfil „flash”, ami Jeff Koonst és a többi gigasztárt övezte. Erre a jelenségre reflektálva a Leslie Xmas alteregót kezdtem el használni, piacképesebbé alakítva magamat.

Viszont a nyelvi akadályok nem zavar-
nak már annyira, például nemrég megtalált

↑

KARÁCSONYI László: *Óda Maxhoz*, 2019, akril, tus, gobelin, 34,5×46,5 cm
Fotó: Digitális Képműhely
A művész jóvoltából

egy gyűjtő a Kanári-szigetekről, aki szintén nem nagyon beszélt angolul, mégis éreztem a lelkesedésén keresztül, hogy teljesen egy húron pendülünk. Képfolyampörgetés közben a keresési algoritmusom kiemel olyan alkotókat, akik hasonló dolgokkal foglalkoznak, mint én, de a képek áradatának végén már nem annyira a hálózatiságot vizionálom, hanem a lassan az egész bolygót beborító szemetet, hiszen a műtárgycinálás és a szemétcycinálás sajnos nem választható el egymástól teljesen megnyugtató módon. Mostanában kicsit sötéten látom az emberiség jövőjét, és például szívesebben mesélek a gyerekeimnek a Naprendszer távolabbi bolygóiról, mint a Földről. Ezzel összhangban nem feltétlenül könnyű dolog a művek nemzetközi relevanciájáról beszélni, talán inkább a személyes belső kényszer fontosabb számomra. Nem tudok nem alkotni. Nem bírnám. Nincs más opció.

TP: A műveidben fellelhető irónia eszközkészletével milyen berögződött művészetfogalmakat szeretnél szétszerelni és másképpen összerakni? Vannak olyan falak, amiket lebontanál?

KL: A magasművészet és a populáris szó-
rakozás kategóriáinak szétválasztását vagy
a művészeti elképzelését elég elavultnak
érzem. Én például „eredeti” sem szeretnék
lenni. Amúgy sem tartom ezt ma lehetsé-
gesnek, hiszen a globális szintéren mindent
megtalálsz. Például nemrég botlottam egy
festőbe, aki az én érdeklődésemmel pár-
huzamosan kifejezetten medveállatokra
szakosodik. Néha el is gondolkodom, hogy
mit jelent még egy további képet festeni a
több millió mellé. Mindeközben a galériás
státusz által megkövetelt tempóval ellentét-
ben mostanság lassabban dolgozom, óriási
hangsúlyt fektetve a festészeti kivitelezésre.
Az időhiányra időigényes munkamódszerekkel
válaszok, mert úgy látom, hogy ez maga-
sabb minőségeket enged kibontakozni.

Persze nem akarok valami kínos, poros
védőbeszédet tartani a festészet mellett.
Tíz éve talán inkább objektművészként gon-
doltak rám, és ezernyi tervem van további
diorámákra, asszisztált ready made-ekre
és egyéb térbeli művekre. Ezek a mediális
falak is elhanyagolható határvonalak. Tény,
hogy most elsősorban a táblakép foglal-
koztat, viszont a festmény virtuális mélysége,
díszletszerű berendezettsége révén szin-
tén egyfajta térbeli konstellációt rögzít. Az
átemelt képet nemcsak „gegszerűen” aka-
rom beemelni, hanem át szeretném élni az
eredeti kép megközelíthetetlen minőségei-

nek kibomlását, ami lehetetlen, de éppen
ezért határtalanul izgalmas. Most éppen
Jean-Étienne Liotard *A szép csokoládés
lány* című, 18. századi festményét vettem
egy kompozíció kiindulópontjaként. A képet
eredeti méretben idézem meg. A lépték kér-
dése számomra mostanában szintén lényeg-
i aspektussá vált. Az, hogy a leányzó feje
helyén az *Alien* franchise főszereplőjének
hosszúka, nyálkás koponyája jelenik meg,
nem akadályoz abban, hogy a drapériákat
és egyéb részleteket szinte túlzó, klasszikus
igénnyel dolgozzam ki. Mostanában azt ér-
zem, hogy a művészből nemcsak egy él-
hetőbb időérzékelés lehetősége sejlik fel,
hanem egy olyan művészeti működés, ami
túlmutat a sorozatgyártás monotoniján.
A parafrázis műveletén keresztül a művek
esztétikájának kifordítása alapvető része a
tevékenységemnek. Míg technikai értele-
mben a képek „auráját” fényesítem, addig
konceptuális szinten a humor jelenségeire
fókuszálok, és éppen a kettő közötti, pat-
tanásig feszített abszurdítás szórakoztat.
Alapvetően is ezek foglalkoztatnak; a halá-

↑

KARÁCSONYI László: *A villámlástól megriadt
medveállatka*, 2020, akril, akvarell, kartonra
kasírozott vászon, 23,5×32 cm
Fotó: Digitális Képműhely
A művész jóvoltából

lom az, amikor egy művész nagyon komo-
lyan veszi magát. Erős kétségeim vannak
afelől, hogy éppen a képzőművészet fogja
a világ gondjait megoldani.

TP: Mi a következő terved?

KL: Február végén szerepel egy munkám⁵ a
Samsara Projects – a Nagyházi Contempo-
raryban rendezett, aukcióval egybekötött –
kiállításán. Ezután egy sor nagyobb léptékű
dínós festményt szeretnék befejezni, és egy
rakat átfestendő gobelint is betáraztam. Az
a legfontosabb, hogy sokat dolgozzak, és ki
tudjam szellőztetni a fejemet, hogy új sor-
zatok és elképzelések születhessenek meg
bennem. Csupán térre és időre lenne szük-
ségem.

1 A Nyolcésfél egy stúdió, műhely, műterem, próbaterem és alkotótér Budapest belvárosában.

2 Nemes Z. Mária: *Elszabadult eposzok (Crazy Pop, Casati Galéria, 2013)*. In *Ektoplazma, Symposium*, 2019–2020.

3 Tom Wolfe: *A festett malaszt* (ford. Bartos Tibor), Európa, Budapest, 1984.

4 Mladen Stilinović: *An artist who cannot speak English is no artist*, 1992, installáció, 120×350 cm.

5 Karácsonyi László: *A Királynő ismét megszomjazék / az Alien mindenhol idegen*, 2021.